

ترجمه: گیتی عمادی

نوشته: دیوید تول (۱)

انتخاب و فراهم‌آوری پیاپی‌ها (۲): اثر تکنولوژی جدید

مقدمه:

در سالهای اخیر، دو اشتغال بزرگ کتابداران مسئول بخش نشریات جمع‌آوری و توسعه‌دادن نظامهای ماشینی پیاپی‌ها در زمانی بوده است که در آن زمان با کمبود بودجه مواجه بوده‌ایم. در این مقاله، مقصود من توصیف وضع فعلی رشد تکنولوژی در بخشهای انتخاب و فراهم‌آوری پیاپی‌ها و بررسی این پیشنهاد است که چگونه برای لزوم وجود این رشد می‌توان منابع ارزشمند اطلاعاتی آنرا فراهم کرد. همچنین موارد مربوط به مواد مورد انتخاب و سفارش آن، که نمودار تکنولوژیهای جدید هستند، مدنظر قرار خواهند گرفت.

نظامهای ماشینی پیاپی‌ها:

کاربرد اصلی وبسیار فراگیرنده تکنولوژی جدید در مراحل فراهم‌آوری پیاپی‌ها، ماشینی کردن نظام آنهاست. گرچه نظام ماشینی پیاپی‌ها سالیان بسیار پیش از این توسعه یافته، ولی حرکت گسترده آن به سوی

1- David Toll

2- Serials

ماشینی شدن و مراحل آن از اواسط دهه ۱۹۷۰ بوقوع پیوسته است. در بسیاری از کتابخانه‌ها، کار بخش نشریات سالهاست که تغییری نکرده، درحالیکه برای حفظ آنها می‌باید کار مفرط انجام می‌شد، خصوصاً اینکه برای هر بخش از کتابخانه نیز هزینه‌ای در نظر می‌گرفتند. آمیزش مجموعه کارهای دستی و کاهش تدریجی تعداد پرسنل کتابخانه منجر به کاهش قدرت آن در اجرای وظایف فراهم‌آوری و مراحل بعدی آن شد. اجرای ناکافی و مقرون به‌شکست در فراهم‌آوری پیاپیها و ارزیابی آنها نیز تأثیر سوئی بر روی کتابخانه گذاشته است. در بسیاری از موارد، معرفی نظامهای مؤثر ماشینی تنها راه عملی و مفید برای اداره مجموعه پیاپیها بوده است. پیشرفتهای تکنولوژی در کامپیوتر و توسعه نرم‌افزارها باعث می‌گردد که برد انتخاب نظامهای پیاپیها بصورتی گسترده و وسیع زیاد شود.

نظامهای پایه :

بیشتر تلاشهای اولیه برای ماشینی کردن پیاپیها به صورت واحد و براساس نظامهای پایه‌ای بوده است که معمولاً در داخل کتابخانه، در مرکز کامپیوتر کتابخانه مادر، گسترش داده می‌شد. بسیاری از این نظامها نارس بوده‌اند ولی توسعه و استفاده از این نظامها، برای کتابخانه‌ها، نظامهایی اولیه فراهم می‌کند که تجربیات حاصل از آن بر طرحهای بعدی نظام تأثیر بسزایی داشته است. نظامهای جدیدتر و غالباً نظامهای موجود تجارتي، جایگزین بسیاری از نظامهای پایه شده‌اند. گرچه نظامهای مطروحه بومی، برای استفاده در کتابخانه‌های مخصوص تأثیر زیاد و مهمی داشته‌اند، با این همه، منابع اساسی‌ئی که مستلزم استقرار، حفظ و رشد این نظامها هستند، در بسیاری از موارد بی‌دوام بوده‌اند.

استفاده از کتابشناسی (۳) :

بسط دادن استفاده‌های کتابشناختی، انتخاب دیگری برای ماشینی کردن بخش فراهم‌آوری پیاپی‌هاست، که نتیجه مثبت آن در اکثر نظام‌های بکار گرفته شده در آمریکای شمالی - OCLC (۴)، RLIN (۵) و WLN (۶) - مورد استفاده واقع شده است. جای آن است که بگوییم تمرکز دادن و عملی کردن استفاده‌های کتابشناختی بهترین وسیله برای نیل به ماشینی کردن پیاپی‌ها، فراهم‌آوری، سفارش و کنترل آنها نیست. در سال ۱۹۸۵ OCLC که نظام‌های فرعی کنترل را بکار می‌گرفت، به سوی نظام میکرو کامپیوتر SC 350 روی آورد و آنها را مورد استفاده قرارداد و استفاده نظام عملی را در رابطه با نظام پیوسته OCLC پیشنهاد کرد. مزیت‌های زیادی از شبکه‌های کتابشناختی مشاهده شده که شامل اندازه و کیفیت پایگاه اطلاعاتی و تشریح در هزینه‌های رشد نظام است. این مزایا بر اثر عدم کنترل کتابخانه‌های شخصی و نیاز به بکار بستن معیارهای تحمیلی خنثی می‌شود.

نظام‌های موجود در تجارت :

احتمالاً، در سالهای اخیر، مهمترین راه ماشینی کردن پیاپی‌ها رشد دادن سریع نظام‌های موجود در تجارت بوده است. در حال حاضر گوناگونی نظامها با ارزشهای متفاوت، مجموعه‌هایی از پیاپی‌ها به تمام اندازه‌ها را برای کتابخانه فراهم می‌کند. نظام مختلط کتابخانه فرصتی بدست می‌دهد تا اکثر خدمات کتابخانه‌ها و فعالیتهای آنها ماشینی و فهرست‌بندی عمومی و پیوسته OPAC (۷) از آنها تهیه شود. نظام‌هایی مانند GEAC (۸) و CLSI (۹) و NOTIS اسامی آشنا در نوشتجات و مطبوعات کتابداری

3- Bibliography

4- Ohio Colledge Library Centre

5- Royal Library Interocean Networks

6- Washington Library Networks

7- Online Public Access Catalogue

8- Great East Asia Coprosperity

9- Computer Library Services

پاییندها هستند. نظامهای مختلط کتابخانه شامل روشهایی است نظیر خدمات کتابخانه مثل فهرست‌نویسی، امانت دادن کتاب، سفارشات و پاییندها که پشتیبان آنها يك پایگاه اطلاعاتی مشترك است. آنها به‌طور نمونه، به‌وسیلهٔ کاربردهای بنیادی مثل امانت دادن کتاب یا سفارش آنها توسعه یافته‌اند. استفاده از کاربرد جدید و نمونه‌ها در اختیار واسطه‌ها قرار می‌گیرد. گسترش فراهم‌آوری و نمونه‌های پاییندها به‌طور مختلط، به‌سیاری از کتابخانه‌ها فرصت ماشینی‌کردن پاییندها و سفارشات را می‌دهد. ارتباط نظامهای مختلط با استفاده از فهرست‌کتاب، منبع‌اطلاعاتی کتابشناختی را برای حمایت از سفارش پاییندها و کنترل آنها فراهم می‌کند. فایدهٔ مهم نظام مختلط انتخاب جامع نظامهای موجود می‌باشد. رقابت تیزهوشانه موجود در بازار، عرضه‌کنندگان این کالا را ترغیب می‌کند تا نظام (تولیدات) را گسترش داده و مشتریان فعلی را نگهداشته و مشتریان جدیدتری جذب کنند. تعداد بسته‌های نرم‌افزارهای میکرو- کامپیوتری (۱۰) زیاد می‌شود و برای ماشینی‌کردن پاییندهای کتابخانه-های کوچک و متوسط به‌کار می‌روند. با این نظامهای نسبتاً ارزان انعطاف‌پذیری قابل توجهی در کتابخانه‌ها مشاهده می‌شود و غالباً آنها را با نظامهای بومی موجود و شبکه‌های کتابشناختی ارتباط می‌دهد. پیوند دادن نظامهای پاییندهایی که با میکرو کامپیوتر و مینیکو کامپیوتر (۱۱) کار می‌کنند، با نظامهای دیگر شبکه‌های ناحیه، يك افتخار دیگر است.

نظامهای بکار رفته توسط کار گزاران اشتراك :

يك روند بارز در پاییندهای ماشینی توسعهٔ نظامهای مطرح شده توسط کار گزاران اشتراك است. در حالیکه کتابخانه‌ها سریعاً به‌جانب ماشینی شدن پاییندها در حرکتند، کار گزاران اشتراك نیز نظامهای ماشینی را برای کنترل مدار کشان بنیان نهاده‌اند. این يك پیشرفت طبیعی

است که کارگزاران اشتراك در جستجوی ارتباط دادن نظام ماشینی شده با نظام بومی کتابخانه‌هایی باشند که خبرها را برای بایگانی کردن، سفارش پیوسته و تبادل اطلاعات به وسیله پیام دادن بدست می‌آورند. دو نظام فعلی در این طبقه، نظام فاکسون لینکس (۱۲) و نظام پرلین بلاکول (۱۳) می‌باشد.

دوگانگی نظامها :

نظریه‌های موجود برای ماشینی کردن پیایندها وسیع هستند. به دنبال رشد نظامهای ماشینی پیایندها، دوگانگی نظامها نیز بطور برجسته‌ای رشد یافته است. برای اثبات این دوگانگی دلایل گوناگونی موجود است و احتیاج به پر کردن نوعی مدارك کتابشناختی از يك منبع کتابشناسی در کتابخانه ملی دارد، که در آن مدرك می‌بایست نظام نشریاتی پایه در بخشهایی نظیر امانت، فهرست‌نویسی و OPAC به نظامی ماشینی تبدیل شده باشد. مبحث سازگاری نظامها و توفیق نظامهای دوگانه از توجهات لازم، برای تدبیر ماشینی کردن آن در کتابخانه، برخوردار است.

ادامه پیشرفت استانداردهای تسلسل نظامهای باز OSI (۱۴) انتخاب و نظر دوگانگی را زیاد می‌کند.

اثر تکنولوژی جدید بر انتخاب پیایندها و طرز فراهم کردن آنها :

برد بالقوه در کاربرد نظامهای ماشینی پیایندها تا مرحله انتخاب و سفارش آنها با مطالعه کتاب جامع «راهنمای ارزیابی نظامهای کتابخانه» منتشر شده توسط شرکت James. E. Rush ثابت و از آن تقدیر به عمل آمده است. سیاهه و ارسی وظایف مطلوب و صورتهای فهرست شده در این راهنما باید حتی تند و تیزترین طرفداران کارهای پیایندهای دستی را متقاعد

12- Faxon Linx

13- Blackwell's Perlin

14- Open Systems Interconnection

کند که چگونه تکنولوژی جدید هدفهایی برای بازرسی پیاپیها دارد. نظامهای موجود از نظر کیفیت و تعداد پیشنهاد شده به طور شایان توجهی فرق می کنند و از آنجایی که تقاضا برای آنها وسط اتخاذ دانش درباره نظامهای پیاپیها بالا میرود، نظامهای پیشرفته و جامعتری هم بدست می آید. اطلاعات شایان توجهی در مطبوعات کتابداری پیاپیها از نظر قابلیت آنها و اجرای نظامهای مخصوص وجود دارد. تحقیق و بررسی در کتاب «کنترل پیاپیها در کتابخانهها و نظریه ماشینی کردن» توسط جودی مک کوئین (۱۵) و ریچارد باس (۱۶) نقطه شروع فوق العاده مؤثری برای کتابخانههایی است که مایل به اجرای برنامه انتخابهای پیاپیهای ماشینی هستند.

انتخاب :

در این مورد، بعضی از اثرات مهم ماشینی کردن روالهای سنتی کتابخانه برای انتخاب و سفارش پیاپیها را ذکر خواهم کرد. بخش انتخاب به طور سنتی به بازار چاپ، اعلانات ناشر، تیراژ نمونه اطلاعات درباره عناوین جدید و تغییرپذیر تکیه دارد. نمونههای منتخب و چاپ شده همچون عناوین جدید پیاپیها، راهنمای مجله بین المللی ال ریچ (۱۷) و سیاهه های کتابشناسی های ملی و کار گزاران اشتراک سالهای متمادی است که مهمترین قسمت نشریه را تشکیل می دهند. از مطالب اضافه و الحاقی پیاپیها نیز سود اضافی حاصل می گردد. چگونه عنوان پیاپیها بطور پیوسته بدست می آید؟ بعضی از کار گزاران اشتراک به روزنامهها پیشنهاد می کنند که اخبارشان را از طریق ارتباط صفحه ای یا شبکه ای به پایگاه اطلاعات برسانند. مثلا فاکسون پایگاههای اطلاعاتی اش یعنی Data Lix و Infoserv را به روزنامهها و مشترکین به منظور بازجویی و سفارش به طور پیوسته و پیامرسانی به طور الکترونیکی پیشنهاد می کند. آن

15- Judi Mcqueen

16- Richard Bass

17- Ulrich

کتابخانه‌هایی که نظام‌هایی همچون Linx یا Rerline را به‌عنوان نظام-های پایه یا قسمتی از شبکه توزیع شده به کار می‌برند، می‌توانند در حد بالایی انتخاب و به‌پایگاه اطلاعاتی کارگزاران اشتراك سفارش بدهند. البته استفاده از این نظامها بستگی به تعهد کتابخانه برای خدمت به کارگزار مخصوص اشتراك دارد. ناحیه دیگری که در آنجا کتابدارهای بخش انتخاب تکنولوژی پیشرفته را بکار می‌گیرند، ناحیه CD-ROM (۱۸) است. نمونه کاربرد این تکنولوژی در بخش انتخاب Ulrich plus on CD-ROM است. با تجدید مجله سه‌ماهه، این فرآورده، خبرهای پیاپی را بیشتر از برگردانهای چاپی سالانه فراهم می‌کند. توانایی کتابخانه برای استفاده از این فرآورده‌ها بستگی به سفارش و فراهم‌آوری سخت‌افزارهای مناسب برای خواندن صفحه جمع‌آوری خبر (۱۹) دارد. مطلب قابل توجه دیگر، در دسترس بودن پایگاه اطلاعات الریچ (۲۰) از طریق خدمات تحقیقی پیوسته مثل دیالوگ و BRS است. هزینه‌های مربوط به انتخابها، باید در کتابخانه مخصوص ارزیابی شود. نظامهای ماشینی، همچنین، کتابدارهای بخش انتخاب را یاری می‌دهند تا سفارش کتاب را با همکاری هم گسترش دهند. با وجود هزینه‌های محدودی که برای سفارش عناوین جدید پیاپیها و فشاری که بر کتابدارها برای کاهش و بازرسی مجموعه کتب‌شان هست، در دسترس بودن عناوین پیاپیها در کتابخانه‌های دیگر، اغلب عاملی مهم در انتخاب پیاپیها و عدم انتخاب آن است، بخصوص برای عناوین حاشیه‌ای و گران. امروزه، در محیط دارای حق اشتراك از منابع اطلاعات، فهرستهای مشترك و روزانه پیاپیها، منبع اطلاعاتی مهمی در محفوظات کتابخانه‌های دیگر هستند و در بسیاری از کشورها بازیابی اطلاعات با فهرستهای مشترك، اکنون، به‌وسیله فهرستهای کتابشناختی و شبکه‌های جنبی دیگر بدست می‌آید و در دسترس می‌باشد. در بعضی

موارد، همچنین ممکن است درباره ارقام سفارشی در کتابخانه‌های دیگر، با رجوع به برگه بایگانی تهیه شده به وسیله فهرست کتب و شبکه‌های دیگر، اطلاعات مربوطه را بدست آوریم. یک جهش جالب توجه دیگر در سالهای اخیر، که در امریکای شمالی شروع شده و بعد به کشورهای دیگر مثل استرالیا گسترش یافته است، قبول تعاریف خلاصه به وسیله کتابخانه‌ها برای توصیف مجموعه روشها به روش استاندارد آن است. اگر یک معیار پذیرفته شده برای توجیه قدرتها و سطح سفارش در کتابخانه‌های مخصوص موجود باشد، همکاری بین کتابخانه‌ها در رشد و ترقی دادن کتابخانه‌آسان می‌شود. نظام نمودار RIG (۲۱) یک نمونه عالی از یک پیشرفت به مفهوم اجمالی در مناطق خارج از ایالات متحده امریکاست. افزایش خلاصه اخبار، مجموعه اخبار مربوط به کتابخانه‌های عضو را با نقطه نظرهای متفاوت مثل: موضوع، طبقه، سطح مجموعه، و نهاد تهیه می‌کند.

سفارش :

روندهای بکار رفته برای سفارش عناوین پیاپیها بهانه خوبی برای ماشینی کردن آنها هستند. محفوظ نگهداشتن چندین مدرک مختلف برای هر عنوان پیاپی امر عادی است. لازمه ماشینی کردن سفارش، داشتن یک دستگاه ثبت ماشینی خواناست که بتواند خدمات زیادی انجام دهد. غالباً مدرک اصلی، از یک منبع خارجی در زمان انتخاب، ایجاد یا به دست می‌آید. این مدرک افزوده با اضافه کردن سفارش، کنترل صحافی و اخبار مانند یک مدرک با فهرست اصلی، مدرک سفارش، مدرک بازرسی پیاپی و مدرک صحافی عمل می‌کند. در نظامهای ماشینی می‌توان فرآورده‌های یک سفارش را، چه به صورت چاپی و چه به صورت نوار مغناطیسی، با تهیه فهرست کتب اجزای سفارش ماشینی کرد. در هر دو حالت، ثبت اطلاعات و اخبار در روزنامه حذف می‌شود و سفارش به طور

سریع صورت می‌گیرد. اگر سفارش به کارپرداز از طریق پیام الکترونیکی فرستاده شود، تأخیری در ارسال سفارش چاپی و یا نوار مغناطیسی از طریق پست صورت نمی‌گیرد. علاوه بر فرآورده‌های ماشینی سفارشات، نظام پیاپند ماشینی به وسیله ثبت سفارش، کنترل سازنده‌ای بر سفارشها به عمل می‌آورد تا به کارمندان بخش سفارشات و فراهم‌آوری نشان دهد که يك سفارش در يك دوره خاص داده نمی‌شود.

بازرسی مالی :

تعهد روزانه و صورت پرداخت کتابهای طبقه‌بندی شده، حکم برای کتابداران بخش سفارش از اهمیت زیادی برخوردارند. اکثر نظامهای ماشینی بخش سفارش جوانب زیر را عرضه می‌کنند:

تعهد روزانه و صورت پرداخت کتابهای طبقه‌بندی شده، حکم توقیف و پرداخت، تبدیل ارزهای خارجی به ارزهای داخلی و حذف تعهدات ماشینی زمانی که قیمت اصلی داده یا سفارش، حذف و مقدار هزینه ثبت می‌شود. این کار بدون توجه به بکار رفتن اجزای تشکیل‌دهنده کنترل مالی برای پرداخت خرجها انجام می‌گیرد. اطلاعات روزانه مالی ناشی از این نظام نیز يك اساس را، که برپایه آن به علائم رمزی می‌توان آگاه شد و هزینه‌ها برنامه‌ریزی کرد، فراهم می‌کند.

کنترل :

ایجاد مدرک سفارش يك اصل مهم برای کنترل پیاپیهای ماشینی است. اکثر نظامها براساس پیشگویی تیراژهای آینده عمل می‌کنند. این اعمال برای عناوین پیاپیها بوفور صورت می‌گیرد، ولی این عناوین بطور نامنظم منتشر می‌شوند. روش عادی در کاربرد فهرست نویسی، کوتاه کردن دوره و زمان تعیین شده می‌باشد که از آن میزان تیراژ بعدی به دست نمی‌آید و فقط يك اظهارنامه مطالبه‌ای صادر می‌گردد. حروف چاپی و مطالب چاپ شده در تیراژ پیاپیها بررسی شده، سپس يك کنترل

مؤثر و مفید همراه با صرفه‌جویی در چاپ انجام می‌گیرد.

مطالبه :

از آنجایی که کنترل پیاپی‌های ماشینی در تمام موارد منجر به نزول تعداد کارمندان مورد نیاز جهت پذیرش می‌شود، شکی نیست که فرصتی هم برای مطالبه به موقع تیراژهای معوقه ایجاد می‌گردد. در بسیاری از کتابخانه‌ها، بعلت محدودیت موجود در پرسنل کتابخانه جهت خدمت، مطالبات روزمره به وسیله نظامهای دستی ممکن نیست. در نتیجه تعدادی از تیراژهای پیاپی‌ها حذف و نیروی کتابخانه برای کارهای مجموعه پیاپی‌ها کم می‌شود. ماشینی شدن فرصتی بدست می‌دهد تا این وظایف مهم کنترل گردند. به‌طور مشابه، پیشرفت کنترل کارهای صحافی در ماشینی کردن نظام، از طریق تولید روزمره صحافی، حفظ و بدست آوردن مدارك صحافی ممکن می‌شود. و تردیدی نیست که نظامهای ماشینی پیاپی‌ها مطالب زائد را حذف می‌کنند. مطالب مکتوب در فهرست کتب می‌توانند به‌عنوان مدرک اصلی فهرست‌نویسی به کار روند. اجزای مورد سفارش به‌عنوان مدرک سفارش، مدرک مالی، مدرک کنترل و مدرک صحافی عمل می‌کنند. بایگانیهای پشتیبان مانند بایگانی متصدی، بایگانی رأی که شامل بایگانیهای ارزیابی اطلاعات نیز می‌شوند، می‌توانند به‌طور خودکار، با به‌کاربردن کدها و بدون آنها بدست آیند.

معیارها :

استفاده زیاد از نظامهای ماشینی و نیاز به تسهیل روابط بین نظامها از طریق کامپیوتر و رشد معیارها در نواحی تطابق پیاپی‌ها، شکل‌های سفارش و مطالبه را تقویت می‌کند. هدف SISAC (۲۲) توسعه دادن عمل استفاده از يك شکل ماشینی به‌طور خوانا و استاندارد شده، برای تمیز و تشخیص

نسخ جدید پیاپیها و مقالات درج شده در آن تیراژها، جهت سفارش و مطالبه، می باشد.

گزارشات مدیران :

عملکرد نظامهای ماشینی پیش از نظامهای دستی است. با وجود ماشینی شدن بخش سفارش و فراهم آوری پیاپیها، تهیه گزارش از جوانب مختلف با نظامهای دستی نیز غیرممکن است. اینها مشمول گزارشهای اجرایی مانند گزارشات آماری، ثبت و فهرستهای دیگر، گزارشهای مالی و گزارشهای عملی نیز می باشند. بعضی از این نظامها صورتی از انتخاب گزارش را تهیه می کنند و آنها را تا جایی که لازم باشد تغییر داده و گزارشات جدیدتری بدست می آورند. چند نمونه از گزارشات آماری که از نظامهای ماشینی پیاپیها به دست می آیند عبارتند از: تعداد سفارشات افزوده، مقدار عناوین سفارش شده یا درخواست شده توسط بخش سفارش، تعداد نسخ جدید دریافتی، تعداد مطالبات، تعداد صحافی، تعداد مطالبات مخصوص و معین، عناوین همیشگی پیاپیها و تعداد عناوین محدود به روش بخش سفارش. آمارهای بدست آمده بطور خودکار به نحو بارزی با آمارهای بدست آمده از نظام دستی فرق می کند و برآن برتری دارد. چرا که روان، درست و در وقت کارمندان، که صرف این کار و سفارش آن میشود، صرفه جویی به عمل می آید. در نظام ماشینی پیاپیها فهرستهای مختلف می توان بدست آورد از جمله: عناوین سفارشی یا درخواستی، سفارشات معوقه، مشکلات سفارش، اشتراك برای پیاپی جدید، هزینه اشتراك بیش از \times قیمت اصلی و مورد نظر، اخبار صحافی شده و تیراژهای حذف شده. لازمه گزارش تعهد و پرداخت، داشتن اخبار و اطلاع روزانه از بودجه، مقدار بودجه مصرف شده، مقدار پرداخت شده، توازن، درصد بودجه مصروف و درصد کاهش مالی سالانه می باشد. نظامهای دستی فرصتی به مسئولین بخش سفارش میدهد تا تصویر روشنی از برنامه کارپردازها داشته باشند. از جهت دیگر، نظام ماشینی پیاپیها از طریق

تهیه گزارش از راهنماهای مخصوص، تسهیلاتی را در بدست آوردن اطلاعات مربوط به کارپردازها فراهم می‌کند. در این برنامه گزارشی، گزارشی است راجع به مدت تعیین شده، تعداد سفارشات به کارپردازها، مبلغ مقرر و قابل پرداخت به تهیه‌کننده‌ها، مبلغ خرج شده، قیمت متوسط برای هر سفارش، تعداد تیراژهای دریافت شده، تعداد مطالبات و مطالبات موفق. شکل دیگر گزارشنامه، گزارش کار کارمندان راجع به بازده کار آنها در پیاپیهاست. از این گزارش ممکن است بتوان بازده متوسط و روند تولید در یک دوره مخصوص را تعیین کرد.

گسترش مجموعه :

در حالیکه نظام ماشینی پیاپیها در کتابخانه یک امر عادی شده و به سرعت در بخشهای دیگر آن مانند: طرح، ذخیره، ظرفیت و روابط داخلی توسعه می‌یابد، کتابخانه‌ها باید به‌طور مکرر تعداد آنها را ثابت نگه داشته و اندازه مجموعه پیاپیها را کاهش دهند تا این بودجه اختصاص یافته برای پیاپیها بخش کتاب را نیز شامل شود. سرمایه کم و ثابت برای مجموعه کتابخانه و افزایش بیش از حد قیمت پیاپیها روندهای استقرار یافته‌ای هستند. شاید گفتن این نکته طعنه‌آمیز باشد که در زمانی که تکنولوژی باعث کنترل سفارش پیاپیها و نسخه‌برداری از آن می‌شود، بسیاری از کتابخانه‌ها می‌خواهند مجموعه پیاپیها را در رابطه با مشتریان خود بدست آورند. در بعضی از کتابخانه‌ها عناوین جدید پیاپیها فقط بعد از حذف عناوین موجود، به قیمت مشابه، چاپ می‌شوند. احتمال می‌رود که به‌طور نسبی نتیجه هر مجموعه پیاپیها کاهش کیفیت مجموعه باشد، که این کاهش باید با جمع‌آوری صحیح کتب به حداقل برسد. اخبار مربوط به اجرا که از نظامهای ماشینی پیاپیها در دسترس می‌باشد، یک منبع اطلاعاتی ارزشمند برای رشد مجموعه است. روشهای بکار رفته برای ارزیابی ارزش عناوین پیاپیها در یک مجموعه، از کتابخانه‌ای به کتابخانه‌ای دیگر فرق می‌کند. کراراً، دیده شده است که معیارهای

بکار رفته برای ارزیابی مجموعه‌های کتابخانه‌ها، شامل: سطح استفاده از پیاپند، نمایه پیاپند در یک نمایه‌بندی بزرگ، چکیده خدمات، تقاضا برای پیاپند به وسیله گرفتن امانت از کتابخانه، قیمت پیاپند، در دسترس بودن پیاپند در کتابخانه‌های دیگر و استفاده از راهنماهای انتخاب، موجود می‌باشد. خلاصه گزارش تسهیلات کتابخانه در نظامهای ماشینی کتابخانه تعیین می‌کند که چه مقدار خبر به صورت ماشینی بدست می‌آید و به صورت ارزیابی عناوین پیاپند نشان داده می‌شود. مثلا آمارهای مربوط به استفاده از عنوان پیاپند در یک نظامی ممکن است به طور ماشینی به گونه‌ای تولید شود که تعداد کتب یافت شده، تعداد برگه درخواست عنوان در OPAC و تعداد امانتهای داخل کتاب را ثبت کند. و همچنین یک فهرست از عناوین آن پیاپند را که قیمت‌هایشان در یک دوره خاص $\times\%$ افزایش می‌یابد، فراهم نماید. در آینده این قبیل بخشهای گزارشاتی در کتابخانه‌ها بیش از این پیشرفت خواهند کرد، و این در حالی است که کتابداران بخش پیاپند ملزم به کسب اخبار بیشتری برای کمک به ارزیابی مجموعه پیاپندها هستند.

“CD - ROM”

اگرچه رشد اخیر در بخش انتقال اسناد، پروژه آدونیس (۲۳) است لکن اولین بحث در این مورد از اوایل سالهای ۱۹۸۰ مطرح شده است. رشد سریع تکنولوژیکی در نواحی صفحات رقمی - بصری و لیزر، برای حفظ مجلات پزشکی استفاده شده در CD-ROM صورت گرفته است. یک گروه از مرکز انتقال اسناد، در حال حاضر، در طرح آزمایشی مطروحه درباره ۲۱۸ موضوع فعالیت می‌کنند. مقالات درخواست شده از این مجلات طبق تقاضا در مرکز آدونیس چاپ شده است. پیشرفت در ثبت اخبار به طریق رقمی - بصری در سالهای اخیر مهم بوده و نیروی این تکنولوژی برای کتابداران مسئول بخش پیاپند از اهمیت والایی برخوردار است. ادامه رشد این تکنولوژی و رسانه‌های دارای ظرفیت بالا، روش

مفید با هزینه مناسب را برای انتشار مجلات الکترونیکی فراهم می‌کند. احتمالاً موارد مربوط به رونوشت و حق‌التألیف، در اینجا تصویر می‌شود.

سفارش مواد کتابخانه با اشکال جدید :

بر اثر روی کارآمدن تکنولوژیهای جدید، مسئولین بخش پیابند با مشکل فراهم‌آوری مواد کتابخانه به شکلهای جدید مواجهند. میکروفیلم با اشکال چاپی برجسته برای نشر پیابند رقابت می‌کند. در این مورد بیشتر کتابداران شکلهای چاپی را بر میکروفیلم ترجیح میدهند اما در انتخاب بین چاپ و میکروفیلم مسأله هزینه و موجودیت و ذخیره مطرح است. مشکل اساسی سفارش و فراهم‌آوری در دسترس بودن مواد کتابخانه به شکلهای جدید مانند نوار مغناطیسی، صفحات کوچک و CD-ROM نیست، زیرا نظامهای ماشینی نظامهای مخصوص سفارش هر فقره را با اسم، قیمت و پرداخت‌کننده معین تطبیق داده و آنها را به کار می‌برند. به همین جهت تعدادی ملزومات در رابطه با مرحله انتخاب معرفی میشوند. آشنا بودن این مواد برای کتابدار بخش سفارش و بخش انتخاب چگونه است؟ چه معیارهایی باید به کار گرفت تا ارزش این مواد را در مجموعه ارزیابی کرد؟ چه لوازمی مورد نیاز است تا این مواد را بدست آورد؟

رتال جامع علوم انسانی

نتیجه اظهارات :

در همه موارد، معرفی تکنولوژی جدید، اثرات ثمربخشی بر کارمندان، اعمال آنان، جریان کار و بر دانش و مهارت بدست‌آمده آنان دارد. قبول تکنولوژی جدید فرصتی بدست می‌دهد تا ساختار کارمندان و اعمال سازمانی آنان مجدداً ارزیابی شود. مشورت درست با کارمندان و تعلیم و استناد بر آنها عضویت‌شان را برای کار تقویت خواهد کرد و راه را برای کارها و جریانات آن هموار می‌کند. همچنین قبول تکنولوژی جدید، میزان مهارت کارمندان را بالا می‌برد. ماشینی شدن ثبت و سفارش پیابندها با ماشینی شدن وظایف دیگر کتابخانه مثل فهرست‌نویسی، انتشار و

OPAC همراه می‌شود و در این زمینه دانش کارمندان در مورد برد و وظایف کتابخانه بیشتر خواهد شد. پیشرفت مداوم نظام ماشینی پیاپی و تکنولوژیهای جدید آن در رابطه با انتخاب و سفارش آنها امری بدیهی است و این در حالی است که هزینه آنها، نظامهای ارتباط و اجزای آنها نیز از اهمیت زیادی برخوردار خواهند شد.

در اینجا این سؤال مطرح است که: اگر نظامهای دستی و ماشینی توسط انتخابهای دیگری جایگزین خواهند شد، کدامیک بردیگری برتری خواهد داشت؟ علاوه بر رشد دادن کارایی، کیفیت انتخاب و فراهم‌آوری کتابخانه‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که اخبار مهم در مورد اجرای نظام ماشینی را نیز بدست آورند. در این رابطه فراهم شدن تسهیلات ناشی از گزارشات در سطح بالا و جامع برای نظام ماشینی، ارزیابی شدن فشار مالی وارده و استدلال نظام ماشینی مهم خواهند بود. رشد تکنولوژی صفحه‌بصری - الکتریکی مطالبی است که در آینده نزدیک به آن خواهیم پرداخت. در این زمان باید با اطمینان بگوییم که پیاپی‌های چاپ شده با دست یا با وسایل ماشینی در مجموعه پیاپی‌ها از اهمیت و موقعیت والایی برخوردارند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی